

تفاوت واقعیت و افسانه

بعد معنوی در تصویرگری ادبیات کودکان امروز دانمارک

● استفان لارنس

دانمارک در مقایسه با بسیاری از کشورها، کشوری غیر مذهبی است. مذهب و حکومت اصلاً به یکدیگر مرتبط و وابسته نمی‌باشد. اما مردم دانمارک با اسطوره‌ها و نمادهای مذهبی بسیار آشنا هستند، و برای جنبه‌های مختلف زندگی و هم چنین هر کار مهم هنری ارزش خاصی قائل هستند. من معتقدم ما در کشور دانمارک پیرامون موضوعات معنوی بسیاری فکر می‌کنیم. در فرهنگ ما این یک خط قرمز محسوب می‌شود. چون ما تقریباً هزار سال است که به دین مسیحیت روی آورده‌ایم.

کشور دانمارک را می‌توان در یک حالت روحانی و معنوی تصور کرد و این مطلب رامی‌توان از کتاب‌های کودک منتشره در دانمارک دریافت. برای مثال در حال حاضر بیش از ۶ نوع کتاب مقدس انجیل جدید، روایات مختلف برای کودکان در بازار به چشم می‌خورد. در بین کتاب‌های جدید کودکان دانمارکی شما می‌توانید بسیاری از کتاب‌ها را با مفاهیم مذهبی عصر جدید بیابید. (این کتاب‌ها می‌تواند ترکیبی از آیین بودایی، ردالف اشتاینر، یونگ و طالع بینی باشد.)

کشور دانمارک طی چند سال اخیر تصویرگران جدید بی‌شماری را به خود دیده است. این مسئله در مقایسه با روند کنونی در جامعه دانمارک برای استفاده گرافیک بیش از پیش در تبلیغات کتاب‌ها و دیگر نشریات توانسته است فرصت خوبی را برای تصویرگران و مردم به وجود آورد تا بتوانند به موفقیت‌هایی دست یابند. در بین این تصویرگران جدید مردی جوان به نام Cato Thiu Jensen قرار دارد. که با روش‌های مختلف به نبرد با اثر خود می‌پردازد. او همیشه در حالتی اگر نگوییم متفاوت، حداقل بخشی از داستان را عنوان می‌کند. وی در واقع کار تصویرگری انجام نمی‌دهد بلکه کلمات و طرح داستان را بازگو می‌کند.

در تصاویر ارائه شده برای داستان کوتاه از بنت هال با عنوان «قانون جنگل» (که یک ضرب‌المثل دانمارکی و احتمالاً جهانی است)، وی

نه تنها تمام سعی و تلاش خود را برای بیان غم و اندوه داستان به کار می‌بندد بلکه به آن اهتمام می‌ورزد تا به گونه‌ای این اثر را به حالتی معنوی و روحانی نزدیک کند. بنت هال یکی از مشهورترین نویسندگان دانمارکی است. داستان وی پیرامون مادری است که خود را قذا می‌کند تا کودکان‌اش نجات یابند. بچه‌ها واقعیت زندگی را درک نکرده و فقط غذا می‌خواهند، در نهایت مادر از تکه‌های بدن خویش برای آنها سوپ می‌پزد.

کاتوتاوا جنسن Cato Thiu - Jensen کودکان را به مثابه ماهی‌های گرسنه و خشمگینی به تصویر می‌کشد. در این حالت مادر یک قدیس است. به علاوه تصاویر به گونه‌ای طراحی شده‌اند که شبیه به تمثال و تصاویر مذهبی باشد. بسیاری از ناشرین بر این عقیده هستند که به این هنرمند گفته شده تا کمی از شدت و حدت داستان بکاهد. البته می‌توان گفت که وی راه حل مخالف را برگزیده است و رنج و ناراحتی را به مسائل همیشگی دادن و ستادن تبدیل می‌کند و رنگ‌ها نیز زاییده قلب و روح زمین می‌باشند.

کاتو ممکن است یک آدم منزوی و گوشه‌گیر باشد ولی تنها هنرمندی است که با این ویژگی وجود دارد. اما مسائل مذهبی همان‌طور که قبلاً نیز در انجیل کودکان به آن اشاره شد در کتاب‌های مصور دیگر نیز حضور دارند. این زمان در واقع دوره میانی اسگانوبویانی نام دارد.

نویسنده / مولف معروف دانمارکی (تصویرگر) کیم فویر آکسون Kim Fuoz Aakeson داستانی را با عنوان «زمانی که خدا سرگرم بود» به رشته تحریر درآورد. این داستان در شرف توهین به مقدسات بود اما تصاویر کیم هیورتنی هنرمند نروژی این کتاب را از این مسائل مبری ساخت. چگونه ما پدر مقدس را به تصویر می‌کشیم؟ اگر کیم هیورتنی در صدد این کار برآید مسلماً پسر بچه‌ای را به تصویر می‌کشد که به مهد کودک می‌رود اما وی از تمام مهارت خویش برای به تصویر کشیدن این مقوله بهره می‌جوید. بنابر این شما می‌توانید با نگاه به معصومیت و بی‌گناهی

یک کودک خدارا ببینید. داستان نیز به همین صورت پیش می‌رود خدا به جای جمع کردن تمبر موسیقی را سرگرمی خویش قرار داده است. خداوند تمام موسیقی را از کره زمین می‌گیرد تا مردم نتوانند به آن گوش دهند. مردم موسیقی را از دست می‌دهند در نتیجه غم و اندوه در همه جا سایه می‌گستراند. اما خداوند نیز راضی و خوشنود نیست. بنابراین موسیقی را به زمین پس داده و خود به برنامه رادیویی موسیقی و بیست آهنگ اول و بهترین‌ها گوش می‌دهد. باید گفت که این داستان آنقدرها هم که به نظر می‌رسد بد نیست. اما با تصاویر جذاب و دیدنی کیم هیورتنی جذابیتی خاص پیدا کرده است.

چندین سال پیش یکی از نویسندگان معروف کتاب‌های کودکان به نام سالی آل شوله با همکاری سون نورکوئیست تصویرگر سوئدی توانست کتاب بزرگی را به رشته تحریر در آورد. «در آغاز» داستان گرم و پرهیجان است و خداوند را به عنوان موجود پدر بزرگ مآبانه و مهربان به تصویر می‌کشد. وی سعی دارد با کمک یک کودک جهانی را بنا کند. کتابی است بسیار زیبا که فضایی مناسب را برای کودکان ایجاد می‌کند تا از خداوند هر چه سوال دارند مانند سوالات تمامی کودکان بپرسند. مثلاً یکی از سوالات راجع به خرس پاندا بود. در کتاب‌های کودکان و برای سنین هشت و بالاتر، نویسنده‌ای با سبک جدید و کاملاً متفاوت به نام لویس جنسن دیده می‌شود. او در دانمارک به خاطر دریافت جایزه هنس کریستین آندرسون لقب IBBY را دریافت کرده است.

لویس جنسن با ارائه سوالات بزرگ، جنگ‌های بزرگ و تفاوت‌های عظیم، راهی را به سوی آشفتگی خیال و تخیلات گشوده است. از اولین اثر خود در سال ۱۹۸۶ به نام رد شیشه‌ای به دنبال پاسخ برای این سوال همیشگی یعنی خیر و شر بوده است.

وی نویسنده‌ای غیر مادی و معنوی است. چون بسیاری از شخصیت‌های داستان‌های وی به خدا اعتقاد داشته و بسیاری از منابع مورد استفاده‌اش

گسترده به تصویر می‌کشد.

دخترکی که با نگاه و عبور از منظره‌ای با شخصیت‌های

مختلف به دنبال عاشق خویش می‌گردد

و زمانی که وی را می‌یابد می‌فهمد که او نیز

در وسوسه شهر و به خاطر موسیقی و مواد مخدر و

چیزهای دیگری که در رزق و برق شهر که نام عشق به خود

گرفته، گم شده است. این دختر در کتاب در می‌یابد که چیزهایی

فراتر از «خود» وجود دارد و اینکه شما هیچ‌گاه نمی‌توانید...

این گونه موضوعات ممکن است از اهمیت ویژه‌ای نزد مردمان

اسکاندیناویایی برخوردار باشد من نمی‌دانم اما در محتویات برخی از این

کتاب‌ها می‌توان جنبه‌های با ارزشی را بین مردم دنیای اسطوره‌ها و داستان‌های

مذهبی پیدا کرد. در جایی دیگر ماجراهای معمولی و عادی مردم پایان پذیرفته و

اسطوره‌ها و داستان‌های مذهبی نقش اول را می‌پذیرند. بسیاری از نویسندگان دانمارکی

زمینه‌های جدیدی را طی سالیان متمادی و با گام‌های بلندتری برداشته‌اند و سعی دارند که

موضوعات روحانی و معنوی را در متون و قالب‌های معروف‌تر عنوان کنند. این روند ادامه خواهد داشت.

غیر از انجیل مقدس است. بزرگ‌ترین اثر وی داستان تکان دهنده‌ای از پسری به نام مارتین است که سگ خودش را از دست می‌دهد چون والدین وی سگ را با سم موش می‌کشند، بنابراین با تفکیک لجاجت بازی که فقط در کودکان یافت می‌شود مارتین سعی می‌کند سگ خود را دوباره زنده کند. پسر و اسکلت سگ از کنار مناظر بیابا و البته مردم نه بسیار خوب عبور می‌کند. در فصل آخر مارتین به شهری بزرگ می‌رسد سگ خود را در آن جا می‌گذارد و با کمک او می‌تواند معجزه انجام دهد. سگ مارتین دوباره زنده شده و با بکدیگر در همان مسیر به سوی خانه‌ی والدین مارتین باز می‌گردند.

لوئیس در رمان خویش به نام «شهر شیفته» داستان پسری را روایت می‌کند که نمی‌تواند پوسته و حجاب اطراف خود را بشکند. او تنها در شهر و در حالی که تله افتاده است به سر می‌برد. برای اینکه خود را از این مشکل برهاند باید تمام کتاب‌های شعر کلیساهای محلی را بخواند.

این گونه تسلیم و پذیرش در مقابل باورها و عشق‌های معجزه‌آسا در زندگی‌های روزمره بسیاری از کودکان دانمارکی طی چند سال اخیر به چشم می‌خورد. در اینجا باید به کتاب آن استرانگ یاد به نام «سفر به آسمان» نیز اشاره داشته باشم.

این کتاب داستان دو کودکی است که به دنبال دوست مرده‌ی خود می‌گردند و در نهایت خود را در بهشت می‌یابند جایی که می‌فهمند برای هر کاری دلیلی وجود دارد و در حالی که کمی از ناراحتی‌شان کمتر شده است باز می‌گردند. کتابی بسیار زیبا که عمدتاً بر سفر و عشق و آرزوهای کودکان صحه می‌گذارد. جنبه مذهبی می‌تواند دیدگاه دوری از خودکامگی و تصویری کلامی از بهشت و شرایط حاکم بر آن باشد.

می‌توان همین نوع داستان را در کتاب «یکتا» اثر اوتانوک Lotte Lnuک یافت. او معمولاً برای نوجوانان کتاب می‌نویسد. این کتاب تنها اثر وی برای کودکان است. کتاب داستان ماجرای عشق است و نویسنده عشق را در سیطره‌ای بسیار

متن حاضر سخنرانی استفان لارنس است که در چهارمین نمایشگاه بین‌المللی آثار تصویرگران کتاب کودک در ایران، ایراد شده است.